

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1881. Andra Kammaren. N:o 17.

Fredagen den 4 Mars.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

Herr vice Talmannen ledde i detta sammanträde Kammarens förhandlingar.

§ 1.

Upplästes och lades till handlingarne ett så lydande protokoll:

Protokoll hållet inför Herr Statsrådet och t. f. Chefen för Kongl. Justitiedepartementet den 4 Mars 1881.

Landtbrukaren Märten Dahn i Östra Grefvie hade aflemnat fullmakt, utvisande att han vid riksdagsmannaval, som den 26 Februari innevarande år hållits i Oxie och Skytts härads domsaga blifvit utsedd till ledamot af Riksdagens Andra Kammare för tiden till den 1 Januari 1882; och sedan berörda fullmakt funnits vara i föreskrifven form utfärdad samt vidare granskats af vederbörande fullmäktige i Riksbanken och Riksgäldskontoret utan att desse emot fullmakten framställt någon anmärkning, beslöts att densamma skulle till Landtbrukaren Dahn återställas; hvarjemte protokoll öfver hvad sålunda förekommit skulle Andra Kammaren meddelas.

In fidem

L. Annerstedt.

I sammanhang härmed tillkännagaf Herr vice Talmannen, att Herr Dahn denna dag intagit sin plats bland Kammarens ledamöter.

§ 2.

Föredrogos och bordlades för andra gången:

Stats-Utskottets Memorial N:is 18, 19, 20 och 21 samt Utlåtande N:o 22; och

Lag-Utskottets Utlåtanden N:is 10 och 11.

Andra Kammarens Prot. 1881. N:o 17.

§ 3.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

Stats-Utskottets Memorial och Utlåtanden:

N:o 23, om anvisande af de i Regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor;

N:o 24, i anledning af väckt motion om eftergift och lindring i fråga om återbetalningen af oguldna återstoden af det till sänkning utaf sjöarne Kalfven och Fegen beviljade statslån;

N:o 25, i anledning af Stats-Utskottets underdåniga berättelse angående undsättningsfonden;

N:o 26, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition, angående upplåtelse till Malmö stad af ett landsstatsembetshuset derstädes såsom gårdsjord anslaget jordområde;

N:o 27, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition, angående af-söndring af jord från indragna militiebostället Styrestad N:o 1 i Östergötlands län samt Alnarps kungsgård och indragna militiebostället Husie N:is 3 och 4 i Malmöhus län;

N:o 28, i anledning af väckt motion om ersättning åt förre landtbrukaren Sven Johan Bladh för hos honom anställt olaga beslag; och

N:o 29, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande en punkt af Stats-Utskottets Utlåtande angående riksstatens Nionde huvudtitel;

Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 4, angående tullbevillningen;

Banko-Utskottets Memorial N:o 6, i fråga om uppgörelse med Södertelje kanal- och slussverksbolag af dess skuld till Riksbanken;

Samma Utskotts Utlåtande N:o 7, i anledning af väckt motion om företrädesrätt till lån i Riksbanken mot säkerhet af svenska statens och allmänna hypoteksbankens obligationer;

Lag-Utskottets Utlåtanden och Memorial:

N:o 12, i anledning af väckt motion om förändrad lydelse af § 7 mom. 1 i förordningen om landsting den 21 Mars 1862;

N:o 13, i anledning af väckt motion om förslag till författning angående ordnande af pantlånerörelsen i riket;

N:o 14, i anledning af väckt motion med förslag till förordning angående handelsregister, firma och prokura;

N:o 15, i anledning af återremiss af viss del utaf Utskottets Utlåtande N:o 3, öfver Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till förordning om tjuguarig häfd jemte andra dermed sammanhängande författningar; och

N:o 16, i anledning af väckt motion angående omorganisation af underrätterna; samt

Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 4 (i samlingen N:o 16), angående väckt förslag om utarbetande af årliga fullständiga uppgifter på de inom riket till Första Kammaren valbare personer.

Dessa ärenden skulle sättas främst på den föredragningslista, som för nästa sammantråde komme att upprättas.

§ 4.

Föredrogs och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, N:o 5, till Fullmäktige i Riksgäldskontoret angående Riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början af 1880 års riksdag.

§ 5.

Herr *C. F. Toll* erhöll ledighet från riksdagsgöromålen under 4 dagar från och med morgondagen.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.

Lördagen den 5 Mars.

Kl. 12 på dagen.

§ 1.

Justerades de i Kammarens sammanträde den 26 nästlidne Februari förda protokoll.

§ 2.

Upplästes ett af Herr *Wieselgren* insändt så lydande sjukbetyg:

Att Ledamoten af Riksdagens Andra Kammare vice Häradshöfdingen Herr *Sigfrid Wieselgren* lider af halsinflammation och derigenom är förhindrad tillsvidare att deltaga i Kammarens förhandlingar intygas härmed edligen.

Stockholm den 4 Mars 1881.

R. Bruzelius.

Med. Professor.

§ 3.

Föredrogos och bordlades för andra gången Stats-Utskottets Memorial N:o 23, Utlåtande N:o 24, Memorial N:o 25 samt Utlåtanden N:is 26, 27 och 28.

§ 4.

Efter föredragning dernäst af Stats-Utskottets Memorial N:o 29, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande en punkt af Stats-Utskottets Utlåtande angående riksstatens Nionde hufvudtitel, blef Utskottets i detta Memorial framlagda förslag till voteringsproposition af Kammaren godkändt.

§ 5.

Föredrogos, men blefvo ånyo bordlagda:
 Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 4;
 Banko-Utskottets Memorial N:o 6 och Utlåtande N:o 7;
 Lag-Utskottets Utlåtanden N:is 12, 13 och 14, Memorial N:o 15
 och Utlåtande N:o 16; samt
 Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 4
 (i samlingen N:o 16).

§ 6.

Föredrogs och lades till handlingarne Konstitutions-Utskottets Memorial N:o 2, angående fullbordad granskning af de i Statsrådet förda protokoll.

§ 7.

*Om ändring
 i Kongl.
 Förordningen
 angående
 villkoren för
 försäljning
 af vin och
 maltdrycker.*

Till afgörande förekom Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 6 (i samlingen N:o 14) i anledning af väckta motioner angående ändring i och tillägg till Kongl. Förordningen den 18 September 1874 rörande villkoren för försäljning af maltdrycker jemte vin m. m. till förtäring på stället.

Herr *Arvid Jönsson* hade i sin motion N:o 66, föreslagit, att Riksdagen för sin del måtte besluta följande tillägg till 10 § af Kongl. Förordningen den 18 September 1874 rörande villkoren för försäljning af vin- och maltdrycker:

§ 10.

“Vin må ej till mindre belopp än femton kannor säljas af annan än den som enligt 2 och 3 §§ dertill berättigad är.”

Vidare var af Herr *J. A. Sjö* i motionen N:o 86 föreslaget, att Riksdagen ville för sin del besluta den ändring i samma Kongl. förordning, "att ingen må ega rättighet sälja vin och maldrycker å landet, vare sig till afhemtning eller till förtäring på stället, utan att der till hafva erhållit kommunalnämnds, kommunalstämmas och Konungens Befallningshafvandes tillstånd, vid samma laga påföljd, som för olöflig försäljning af bränvin är stadgad."

Om ändring i Kongl. Förordningen angående vilkoren för försäljning af vin och maldrycker.
(Forts.)

Beträffande nämnda motioner hade Utskottet hemställt, att desamma icke måtte till någon åtgärd föranleda.

Enligt anteckning å Utlåtandet, hade Herr *J. Anderson* i Tenhult inom Utskottet reserverat sig mot berörda hemställan, anseende Utskottet hafva bort tillstyrka,

att Andra Kammaren för sin del ville besluta, att Riksdagen skulle anhålla hos Kongl. Maj:t om sådan förändring af ifrågavarande Kongl. förordning, att 5 § 1 mom. erhöles följande lydelse:

"Vill någon i socken på landet väcka fråga, att sådan utskänkning af vin eller maldrycker, som i 3 § sägs, eller försäljning till afhemtning i mindre parti än i 10 § sägs, må inom socknen idkas, eller att utöfver redan tillättna utskänkings- eller afhemtnings-ställen af omförmälda beskaffenhet — — — — — det är utskänkningen eller försäljningen till afhemtning skall börja" — — — — —

och 10 § blefve så lydande:

"Den, som idkar handel i öppen bod — — — — — till förtäring på stället, icke heller försäljas till afhemtning i mindre parti än 15 kannor."

Sedan Utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde

Herr *J. Anderson* i Tenhult: Jag har, såsom Herrarne af Utskottets betänkande kunna se, reserverat mig emot dess beslut. I likhet med motionärerna har äfven jag ansett att en förändring i Kongl. förordningen den 18 September 1874, rörande vilkoren för försäljning af maldrycker jemte vin m. m. till förtäring på stället, vore af behovet påkallad; och vi lära väl icke vara de enda, som anse en sådan förändring nödvändig. Detta framgår bland annat af Konungens Befallningshafvandes i Jönköpings län sista 5-års-berättelse, der det heter på sid. 6: "Inom kommunerna visar sig allmänt ett sträfvande att söka inskränka antalet af dessa utskänkingsställen och den under perioden utkomna Kongl. förordningen af den 18 September 1874 anvisar ock vägen för detta måls ernående. Så länge dock det står en landthandlande fritt att utan särskildt sökt tillstånd sälja halbuteljer öl och halfflaskor vin, eller det mått af dessa varor, som närmar sig till, om icke helt och hållet svarar emot de mått, som för den så kallade utskänkningen användas, synas några frukter af dessa kommunernas ansträngningar icke vara att vänta. Vilket att ifrågavarande drycker icke få i handelsboden eller dess närmaste omgivning förtäras

*Om ändring
i Kongl.
Förordnin-
gen angående
vilkoren för
försäljning
af vin och
maltdrycker.
(Forts.)*

är nemligen ingalunda kraftigt nog att förekomma missbruk af denna handelsrätt, ty några halfbuteljer öl eller vin tagas lätt med och landsvägen eller torgplatsen blir det ställe, der varorna beqvämligt nog vid lassen förtäras. Ett förbud för landthandlande att utan särskildt tillstånd, vunnet i den ordning, som om öl- och vinutskänkning nu är stadgad, sälja mindre än half ankare af öl eller vin synes Kongl. Maj:ts Befallningshafvande af behovet påkalladt, så vida åberopade författningens syfte skall kunna uppnås.“

Härmed har jag velat visa att, såsom jag förut nämnt, motionärerna och jag icke varit de ende, som ansett att en förändring i ifrågasvarande Kongl. förordning borde göras. Jag har i min reservation framställt ett förslag om huru jag önskade att denna förändring skulle blifva. Då jag likväl sedermera insett att jag i nämnda förslag gått bredvid motionärernas yrkanden, tager jag mig friheten att nu yrka afslag å Utskottets förslag samt att detsamma måtte varda återförvisadt till Utskottet.

Herr Petter Persson i Stora Isie: Att reservantens förslag är välment medgifver jag gerna. Men det förekommer väl högst sällan att någon konsument behöfver requirera så stort parti maltdrycker som 15 kannor, hvilket motsvarar 120 stycken halfbuteljer. Hvad vinet beträffar, torde reservantens förslag kanske hafva något skäl för sig, ehuru det vin, som nu vanligen konsumeras, rätteligen torde böra hänföras under samma kategori som punsch och likörer, då de innehålla fullkomligt lika mycket sprit som dessa artiklar, utan att tala om alla andra skadliga ämnen, som deri ingå, såsom t. ex. svafvelsyra och andra dylika tillsatser, hvilka ingalunda kunna vara helsosamma. Att maltdrycker icke i och för sig kunna betraktas såsom i något hänseende skadliga eller rusgifvande, med mindre man icke strax förut eller samtidigt förtärt vin eller spritvaror, måste medgifvas.

Ett litet formfel i reservantens förslag vill jag ock påpeka. Det talas der nemligen om “försäljning till afhemtning i mindre parti än i 10 § sägs“. I 10 § hänvisas till åtskilliga andra paragrafer, deribland äfven till den 8. Denna paragraf innehåller äfven andra föreskrifter, nemligen om försäljning af kaffe, thé och chokolad. Då reservanten icke gjort något undantag för dessa drycker i sitt förslag, skulle således äfven de icke få säljas i mindre quantiteter än 15 kannor, om hans förslag vunde framgång.

Utom det skäl, Utskottet anfört för afslag å motionerna, ber jag särskildt få påminna om 14 § i samma Kongl. förordning, som lyder sålunda: “Finnes landthandlande, som till afhemtning håller vin- eller maltdrycker till salu, utöfva dylik försäljning på sådant sätt, att derigenom olofflig utskänkning främjas eller oordningar eljest föranledas, eger kommunalnämnden att förbjuda fortsatt försäljning af nämnda drycker“ etc. Jag yrkar bifall till Utskottets utlåtande.

Herr Sjö: Såsom Herrarne finna af betänkandet, har Utskottet såsom skäl för sitt afstyrkande af min motion anfört den omständigheten att Kongl. Maj:t uppdragit åt en komité att inkomma med för-

slag rörande beskattning å maltdrycker. Då jag i min motion icke föreslagit någon viss beskattning å maltdrycker eller andra drycker, utan blott en förändring i Kongl. förordningen den 18 September 1874 om försäljning af vin och maltdrycker, så har det förekommit mig besynnerligt att Utskottet kunnat framkomma med ett sådant skäl. Men saken är den, att om man icke vill framgång åt en fråga, så kan man framlägga hvilka skäl som helst emot densamma. Visserligen säger Utskottet, att komitén icke lärer underlåta att inkomma med förslag till författning angående försäljning af vin och maltdrycker, men man kan med skäl fråga: huru vet Utskottet detta, då det icke till stöd för sin mening kunnat anföra andra skäl än dem man läser i betänkandet?

Då, såsom hvar och en torde hafva sig bekant, att genom försäljning och förtäring af vin och maltdrycker många olägenheter och ledsamheter uppkomma inom de samhällen der sådana drycker försäljas att förtäras, såväl för den enskilde som för samhället, så synes det mig mycket besynnerligt att Utskottet ej velat göra något vid denna sak. Mig synes nemligen att den, som vill handla med dylika drycker såväl till afhemtning som till förtäring på stället, borde hafva sådant tillstånd, som jag vågat föreslå, helst som det finnes personer, som anmäla sig för idkande af handel, då deras handelsrörelse i de flesta fall består hufvudsakligast af ifrågavarande drycker och deras vin af färgadt brännvin och deras öl äfven deraf är uppblandadt. Jag har derföre ansett att hvar och en, som vill sälja vin och maltdrycker vare sig till afhemtning eller till förtäring på stället, bör hafva både kommunalnämndens, kommunalstämmans och Konungens Befallningshafvandes tillåtelse dertill. Om Riksdagen fattade ett beslut i den riktningen, skulle säkerligen vederbörande göra sig underrättade om den person, som ingått med ansökning om rätt till sådan försäljning. Då skulle någon sådan rättighet icke komma att beviljas förrän vederbörande fått tillfredsställande upplysningar om sökandens person.

Då jag icke gerna kan biträda reservantens förslag, skulle jag, på grund af hvad jag nu anfört, helst vilja yrka bifall till min motion, men då jag icke vill besvara Kammaren med att begära proposition derå, afstår jag från att göra något yrkande, helst jag förmodar regeringen skall vidtaga mått och steg för afhjelpande af det af mig i min motion påpekade.

Herr Lindgren: Såsom skäl för afslag å motionen har Utskottet anfört, "att Kongl. Maj:t anbefalt den för öfverseende af gällande brännvinslagstiftning m. m. tillsatta komité att uppgöra och till Kongl. Maj:t inkomma med förslag till författning angående beskattning af maltdrycker". I ett annat betänkande, som redan blifvit af Kammaren godkänt, nemligen betänkandet N:o 2, i anledning af väckt förslag om skatt å maltdrycker, anmäler Bevilnings-Utskottet, att "den af Kongl. Maj:t under den 24 Augusti 1877 tillsatta komité för öfverseende af gällande författningar angående tillverkning och försäljning af brännvin hade nemligen genom Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse den 22 Mars 1878 erhållit bemyndigande att derjemte inkomma med för-

*Om ändring
i Kongl.
Förordningen
angående
vilkoren för
försäljning
af vin och
maltdrycker.
(Forts.)*

*Om ändring
i Kongl.
Förordnin-
gen angående
vilkoren för
försäljning
af vin och
maltdrycker.
(Forts.)*

slag ej mindre till ändringar i gällande författningar angående försäljning af vin och maltdrycker, än äfven till de särskilda bestämmelser i afseende på maltdrycker, som af en sådan förändrad lagstiftning kunde anses påkallade.“ Derjemte uppgifver Utskottet längre ned i samma betänkande “att Kongl. Maj:t under den 11 innevarande Februari i nåder anbefalt komitén för öfverseende af gällande bränvinslagstiftning m. m. att uppgöra och senast före nästinstundande Juni månads utgång inkomma med förslag till författning angående beskattning af maltdrycker.“ Att lagstiftningen beträffande försäljningen af maltdrycker kommer att i betydlig mån förändras, derest skatt åsättes sådana dryckers tillverkning, är otvifvelaktigt likasom att i sådant fall lagstadgandena angående försäljning af vin komma att i sammanhang dermed i betydlig mån undergå förändring, medförande inskränkning i rättigheten att försälja vin i handelsbod. Jag tror derföre att för närvarande lämpligast är att se tiden an och afvakta det utlåtande, omförmälda komité kommer att afgifva, helst detsamma icke torde låta länge vänta på sig, innan man vidtager enstaka förändringar uti ifrågavarande lagstiftning; och anhåller jag på denna grund om bifall till Utskottets betänkande.

Öfverläggningen förklarades slutad. Efter det propositioner gifvits enligt de gjorda yrkandena, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

§ 8.

*Om nyttiga
uppfinnin-
gars under-
stödjande.*

Skedde föredragning af Andra Kammarens Fjerde tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 4 (i samlingen N:o 15), i anledning af väckt förslag om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående beredande af medel för nyttiga uppfinningsars understödjande.

Uti Grefve *E. Sparres* motion, N:o 58, var ett så lydande förslag framställt:

“att Riksdagen till Kongl. Maj:t aflåter skrifvelse med anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande frågan om nyttiga uppfinningsars understödjande genom ett till Vetenskapsakademiens förfogande ställt anslag, samt derom till en kommande riksdag göra den framställning, hvartill frågans närmare utredning kan föranleda.“

Utskottet hade tillstyrkt, att ifrågavarande motion ej för närvarande måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Grefve Sparre anförde: Man har icke mycken “chance“, då man i denna Kammare talar för industrien. Om man förordar näringsarnes skyddande genom tullar, kallas man genast för protektionist, hvilket i mångas ögon, för att använda en slagordsbenämning, hvarom vi hörde talas häromdagen, betyder detsamma som “dumbom“. Om man i den fria handelns intresse förordar upplysning och begär understöd för spridande af insigter, så mötes man genast med ett bleklagdt nej.

Om man väcker motion om inrättande af en särskild ministèr för jordbruket och näringarne, så svarar Konstitutions-Utskottet, att det tillhör regeringen att göra framställning härom; och om man vänder sig till regeringen om saken, så får man till svar, att hon redan framlagt tvenne särskilda propositioner i frågan, hvilka blifvit af Riksdagen afslagna, och att det icke går an att så snart framkomma med nytt förslag i ämnet. Om man förordar slöjdundervisning i skolorna, så svaras att det icke finnes lärare. Om man för afhjelpande af denna brist tillstyrker införande af slöjdundervisning i folkskolelärareseminarierna, om till och med regeringen väcker förslag härom samt nyttan och ändamålsenligheten af en sådan undervisning vitsordas af personer, som hafva med dessa seminarier att skaffa, så blifver resultatet i alla fall ett afslag. Jag vet i sanning icke, huru man skall bära sig åt för att vinna något understöd åt industrien i vårt land; och likväl är denna industri, efter min uppfattning, af den omätliga vikt, att jag djerfves påstå, att frågan om dess befrämjande är för oss af vida större betydelse än till och med frågan om både grundskatter och indelningsverk.

*Om nyttiga
uppfinnin-
gars under-
stödjande.
(Forts.)*

Jag har icke funnit, att något land utvecklat sig till välstånd utan genom industrien. Om vi se på det rikaste land i världen, England, hvarigenom har väl det kommit till sin nuvarande ståndpunkt af rikedom och välmåga? Jo, genom sin industri. Gå vi öfver kanalen till Frankrike och fråga oss, hvarigenom detta land kommit till den rikedom, hvaröfver vi alla förvåna oss, så blir svaret äfven här: genom sin industri. Det lilla landet der bredvid, Belgien, har endast och allenast genom sin industriella utveckling blifvit så rikt, så mäktigt och så starkt, att vi knappt kunna göra oss någon föreställning härom. Jag har nyss från sistnämnda land erhållit ett bref, dateradt den 24 sistlidne Februari, der det heter, ibland annat: "Jag vet icke, om ni känner de resurser, som vårt land erbjuder. Man har i allmänhet i utlandet intet begrepp om de enorma finansiella och industriella tillgångar, som Belgien eger."

Den store statsman, som leder Tysklands öden, har i detta ögonblick, sedan han genom lyckliga krig betryggat gränserna för sitt land, sin uppmärksamhet förnämligast fäst uppå att genom skyddande af de inhemska näringarne få landets industri att blomstra. Han har i dessa dagar skapat en särskild statsinstitution för näringarna. Han kallar arbetarne till sig, bjuder dem till sitt bord, rådpågar med dem om deras angelägenheter och sätter sig in i deras ställning. Med ett ord, han anser, att för Tyskland finnes ingen framtid, utan att dess industri blomstrar. Med ännu mera skäl gäller detta om vårt lilla land, som i följd af sitt nordliga läge under en stor del af året är otillgängligt för jordbruket och som genom sina råvaror, jern och trä, och genom de krafter, som erbjudas i dess vattenfall, är, jag vågar påstå det, af naturen ämnadt till ett industririkt land. Det är ock, efter min tanke, endast till följd af ledsamma och tillfälliga omständigheter, som vi underlåtit att hittills begagna oss af dessa naturliga förvärfskällor på ett sätt, som kunde komma vår egen industri att utveckla sig. Först försökte vi en lång tid att spela stor-

*Om nyttiga
uppfinnin-
gars under-
stödjande.*
(Forts.)

makt, och under de krig, hvari vi då oupphörligt voro invecklade, låg industrien nästan alldeles nere. När denna period blef bruten och vi blifvit hänvisade åt oss sjelfva, uppstod en man, som uppbjöd allt för att upplifva industrien inom Sverige — jag behöfver icke nämna Ahlströmers namn. Men de då pågående partistriderna gjorde, att hvad Mössorna uträttade, ointetgjordes af Hattarne, och glädjen varade således icke länge. Kom så enväldperioden med nya krig och nya olyckor för landet. Först efter år 1809 eller rättare efter år 1814 fingo vi det lugn, som sedan dess tillät oss att ostördt egna oss åt industriens utveckling. Denna utveckling har också nu börjat. Men vi äro så utan all jemförelse efter andra nationer, att vi borde anstränga alla krafter för att, om också blott på afstånd, följa dem. Vill man än icke gifva industrien det skydd, som den så väl behöfver, så borde man åtminstone söka att på allt möjligt sätt uppmuntra den, och det är detta jag afsett med motionen; men der till finner jag — jag tillstår det upprigtigt — Riksdagen föga benägen.

Jag har i dag genomgått katalogen öfver Kammarens ledamöter för att efterse, huru många bundsförvandter jag skulle kunna påräkna i denna fråga. Men jag har icke funnit flera än tre fabriksidkare. Detta är också temligen naturligt, derföre att fabriksindustrien inom vårt land befinner sig i allmänhet uti en så klen ställning, att den icke gerna kan begära att hafva flera representanter ibland oss. Men så mycket mera skäl synes det mig vara för Riksdagen att beakta den fråga, som jag här bragt på tal, emedan den — jag upprepar det — efter min öfvertygelse är den viktigaste, vi kunna få att behandla. Är då icke industrien, mine Herrar, förtjent af att understödjas af statsmakterna? Man säger att Sverige är ett fattigt land; men det är det just derföre att det saknar industri.

Man beklagar och talar med vemod om den brist på kapital, som är för vårt land utmärkande; men det är industrien som bildar förmögenhet, jordbruket ej. Man beklagar den olyckliga emigrationen, som decimerar oss, och den är sannerligen ytterst bekymmersam. Vi hafva nyligen fått emottaga Statistiska centralbyråns berättelse angående folkmängdsförhållandena år 1879, och deraf framgår, att denna emigration under de senare tiderna vuxit på ett oroväckande sätt. Den har under de sista 29 åren beröfvat vårt land icke mindre än 247,507 personer; och denna siffra, säger Statistiska centralbyrån, är så mycket mera beaktansvärd, om man härmed för jemförelses skull sammanställer den omständigheten, att endast sju af rikets alla län hafva hvarterdera högre folktal än denna summa; och vidare, att emigrationsströmmen efter att under en följd af år hafva stått på ungefär samma ståndpunkt, nu åter stegrats till en sådan höjd, att året 1879 står endast efter de i detta hänseende föga berömliga åren 1868, 1869 och 1870. Och ändock, mine Herrar, har året 1880 i detta afseende visat sig vara ännu mera bekymmersamt än år 1879. Emigrantsiffran var år 1879 17,637, men uppgår för år 1880, enligt hvad vi varit i tillfälle att se af tidningarnes redogörelser, till mera än 42,000. Nu skulle måhända någon vilja fråga, hvad har väl emigrationen att skaffa med den fråga, som här föreligger? Jo, mine Her-

rar, dessa frågor stå verkligen i ganska nära sammanhang den ena med den andra. Jag har sökt att med uppmärksamhet följa emigrationen äfven i andra af Europas länder, och då man ser att t. ex. från Irland emigrationen är alldeles ofantlig, under det att i England den är snart sagdt ingen, och att i Tyskland den är störst i de trakter, der industrien är minst utvecklad, exempelvis Mecklenburg, så kan man lätt finna sanningen af mitt påstående. I vår tid mera än någonsin eger den gamla satsen tillämpning: "ubi bene ibi patria", der jag befinner mig väl, der är mitt fädernesland. Och den arbetare, som icke i sitt eget fädernesland finner tillfälle till förkofran och utbildning, han söker sig lätt till ett annat, der han ser sig kunna arbeta under gynsammare förhållanden. Nu är det egentligen i de industriidkande länderna, der den medellöse har någon utsigt att bringa sig upp till välstånd, ty på jordbruket blir man, som vi litet hvar veta, icke rik, särdeles om man arbetar med små resurser; men förhoppningen att komma till välstånd omfattas deremot, som nyss antyddes, alltid med ifver af industriidkaren, och det är ju på hoppet, som menniskan lever. Det är just därför som jag tillätit mig denna lilla afvikelse från det egentliga ämnet, att jag anser allt hvad af statsmakterna åtgöres för att stödja, framhjelpa och uppmuntra industriidkaren vara ett det kraftigaste medel att motverka emigrationen, som tager bort våra bästa krafter.

Jag återkommer nu till sjelfva hufvudsaken och ber att ytterligare få något dervid uppehålla mig. Vi hafva härvid åtskilliga tillfällen talat om vigten af utbredande af slöjdundervisningen; men gemenligen har man med ett bleklagdt nej mött de förslag, som i sådant syfte blifvit framställda. Och ändock har den slöjdundervisning, vi hafva, så obetydlig den är, väckt en sådan uppmärksamhet i utlandet, att den store statsman i Tyskland, om hvilken jag nyss talade, förledet är hitsände en kommission särskildt för att taga reda på, huru denna undervisning i våra skolor var anordnad. Helt nyligen har jag också från Tyskland fått emottaga en tysk öfversättning af ett svenskt arbete om arbetsskolor och folkskolor. Med sådan uppmärksamhet följer man der allt hvad som kan vara egnadt att bidraga till den arbetande klassens utveckling och förkofran, och detta fastän der redan förut i sådant afseende är gjordt vida mera än vi i vårt lilla land mäktat åstadkomma. Politiken hade i forna tider egentligen icke någon annan bestämmelse än att, jemte skötandet af de yttre angelägenheterna, söka bereda skydd åt person och egendom. För sådant ändamål meddelades hvarjehanda reglementariska föreskrifter, som i tillämpningen befunnos helt bakvända. Men i senare tider har man sett, hurusom i alla länder och i synnerhet i de smärre, som kunna och höra egna större uppmärksamhet åt denna högst viktiga gren af sin utveckling, statsmakterna allt mer och mer börjat se till, hvad som kan vara ett göra för arbetsklassens utveckling och förkofran. Jag tillhör sjelf ett industriidkande län och har därför varit i tillfälle att iakttaga dessa förhållanden. Så hade jag i går besök af en utlänning, som förklarade sig ämna i Elfsborgs län anlägga en fabrik och begärde upplysning om hvad han dervid hade att iakttaga. Jag frågade ho-

*Om nyttiga
uppfinnin-
gars under-
stödjande.*
(Forts.)

*Om nyttiga
uppfinnin-
gars under-
stödjande.*
(Forts.)

nom då, hvad som föranledt honom att för sin anläggning välja just vårt land. Jo, det är af tre skäl, svarade han. För det första hafven I tull på garn och redan detta gör, att jag finner uträkning uti att anlägga min fabrik här i landet; för det andra äro arbetslönerna lägre och för det tredje är edert folk, åtminstone i denna ort, ovanligt intelligent; jag kan icke neka till att det i den vägen finnes ingenting motsvarande i Tyskland. Att arbetslönerna äro låga anser jag vara för vårt land en olycka, ty det kommer sig deraf, att industrien icke mäktar sysselsätta våra armar. Att folket är intelligent vore deremot en stor lycka, om statsmakterna bekymrade sig om och försökte hjälpa upp denna intelligens, men det göra de icke.

Jag bäfvar för att blifva för mångordig, ty rörande detta ämne, som är mitt älsklingstema, skulle jag kunna trötta Eder, mine Herrar, med prat i oändlighet, men det vill jag icke; ty jag vill icke att Herrarne skola blifva ledsna vid mig. Men jag vill dock bedja Herrarne fästa någon uppmärksamhet vid frågan. Jag säger icke för mycket, då jag påstår, att det icke går någon vecka förbi utan att jag får emottaga besök af menniskor, som komma och begära litet understöd för något företag, som de vilja utföra, för någon uppfinning, de äro på god väg att göra. En af mina länskamrater talade i går om för mig att i hans hemort funnes en karl, som sysselsatte sig med att förfärdiga en sjelfverkande motor. Herrarne tro mig kanske icke, då jag säger att tusentals kronor utgått ur min egen kassa till dylika understöd, men så är dock förhållandet. Den enskilda hjälpsamheten förslår emellertid icke långt. Staten måste gripa in. Men om jag nu ser mig om hvart jag skall vända mig, så finner jag ingen institution, ingen anstalt, till hvilken jag kan hänvisa dessa understödsökande.

För tre år sedan väcktes af mig i denna Kammare och uti Första Kammaren af en dess ledamot motioner rörande alldeles samma fråga som den förevarande. Motionerna tillstyrktes af båda Kamrarnes Tillfälliga Utskott. För att icke trötta Herrarne med mina egna ord, ber jag få läsa upp något af hvad denna Kammares Fjerde Tillfälliga Utskott vid 1878 års riksdag yttrar i sin motivering: "Industriens historia intygar, huru "misstron mot allt nytt och oförsökt", huru fasthållandet vid gamla vanor och inrotade fördomar, huru afunden mot uppfinnaresnillet och auktoritetstron på det fäderneärfdas och allmänt antagnas ofelbarhet stält sig gäckande och hindrande i vägen för mången, som först sökte bryta en af de vägar, på hvilka dock sedan menskligheten gått framåt från en odlingens seger till en annan. Hon vittnar, att mången uppfinnare af sin samtid skördat intet annat än otack och nödgats åt en kommande tid och slumpens gunst lemna förverkligandet af den sanning, han upptäckt. Hon lär oss att, om ock en sådan uppfinnares minne fått upprättelse i efterverldens beundran, denna försenade rättvisa ej godtgjort den förlust, som tillfogats generationer derigenom, att hans tanke qväfdes af den likgiltighet, som mötte den, då den ville träda ut i lifvet. Och berättelsen om de af motionären angifna svårigheter, uppfinnare haft att bekämpa och ofta nog ej lyckats öfvervinna, skulle äfven kunna

illustreras med mer än ett svenskt namn vid sidan af de utländska, som motionären exempelvis anført.“

Om Herrarne kände alla svårigheter, alla lidanden, som den af sin tanke, sin idé lifvade uppfinnaren har att strida emot, om Herrarne kände alla hans ekonomiska svårigheter, så skulle Herrarne helt säkert visa ett medlidsamt hjerta emot dessa civilisationens förkämpar; ty det äro de! Medgifvom att mängen, ganska mängen af dessa uppfinnare, ja, jag vill nästan säga de fleste, duga till intet; men, om ock blott *en enda* af 100 uppfinningar är duglig, så innebär denna enda dock en seger för civilisationen, en seger för det land, inom hvilket den sett dagen.

Utskottet, som nu afstyrker motionen, gör mig den artigheten att gifva mig en liten kompliment. Jag är emellertid för gammal och för mycket realistisk för att låta mig nöja med sådant. Jag vill *saken*. Utskottet säger, att några institutioner så beskaffade att de äro för det af mig afsedda ändamålet lämpliga icke finnas. Jag har i motionen hänvisat på att den s. k. Wallmarkska fonden, som är till för samma ändamål, står under Vetenskapsakademiens disposition; men dertill svarar Utskottet, att den företrädesvis användes till att befrämja rent vetenskapliga ändamål. Detta synes mig utgöra en ytterligare anledning att anvisa medel för understöd af nyttiga uppfinningar på industriens område för de obemedlade arbetarne, som försöka sig på uppfinningarnes stråt! Vi inrätta tekniska skolor, vi bevilja betydliga anslag till en högskola för industrien, till den tekniska högskolan; men huru många af de fattiga klasserna hafva *råd* att bevista dessa skolor. Då deras eget inneboende snille bjuder dem att göra ett försök, finnes ingen, som räcker dem en hjälpsam hand: de motas alltid med ett blekladgt nej, ett kallt afslag.

Jag hade föreställt mig att en sådan fond skulle kunna ställas till Vetenskapsakademiens förfogande; jag hade trott att akademien skulle utan motvilja mottaga ett dylikt uppdrag. Utskottet tviflar emellertid derpå. Men om Utskottet varit intresserad af frågan, hade denna omständighet allena icke föranledt dess afstyrkande, enär mitt förslag afsåg en underdånig skrivelse till Kongl. Maj:t, som nog funnit en lämplig myndighet, t. ex. styrelsen för Tekniska högskolan. För tre år sedan, då frågan var å bane, svarades under diskussionen såväl här, som i Första Kammaren: “vi hålla på att utarbета en ny patentlag; när den blir färdig, så kan det vara tid att taga saken i betraktande“. Detta var år 1878. Men jag har sedan dess hvarken fått se någon ny patentlag, eller hört att något blifvit gjordt som skulle kunna leda till ändamålets vinnande. Emellertid gå åren; och jag föreställer mig att behovet nu icke är mindre än då. Om icke någon institution finnes, som kan vara lämplig att bedöma hithörande frågor, så är detta sorgligt nog; men jag kan icke föreställa mig att Kongl. Maj:t icke skulle finna någon sådan och medlen kunde ju för ändamålet ställas till Kongl. Maj:ts disposition.

För att nu återgå till Tyskland, så se vi i dessa dagar, huruledes den store statsman, om hvilken jag nyss talade, der inför en ny institution för de ekonomiska förhållandena och näringarne. Här

Om nyttiga uppfinningars understödjande.
(Forts.)

*Om nyttiga
uppfinnin-
gars under-
stödjande.*
(Forts.)

hafva vi visserligen äfven en sådan institution uti Kommerskollegium; men den instutionen döma vi ut. Då för några år sedan Kongl. Maj:t ville ersätta den med en annan institution, alldeles liknande den, jag nyss omnämnde för Tyskland, så afslogs den Kongl. propositionen i frågan. Industrien har icke många försvarare här; men jag tror att det skulle lända Riksdagen till prydnad om den ville något mera, än som sker, uppmuntra henne genom att åtminstone visa, att den ville försöka att uppmuntra dessa anlag, hvilka obestriddligen i rikt mått yppa sig bland de lägre klasserna och detta till en så förvånande grad, att man häpnar deråt.

Jag har redan alltför länge upptagit Kammarens tid. Om jag med det sagda lyckats öfvertyga åtminstone någon af Herrarne derom, att frågan är af den vikt, att den förtjenar att blifva föremål för statsmakternas uppmärksamhet, så skulle jag önska, att frågan blefve återförvisad till Utskottet, på det Utskottet måtte komma i tillfälle att taga densamma under nytt öfvervägande; och det är derföre, som jag nu hos Herr Talmannen vördsamt anhåller om proposition på återremiss af betänkandet.

Friherre Nordenskiöld: Jag ber först och främst att få tacka talaren på elfsborgsbänken för det intresse, med hvilket han omfattar frågor, som afse industriens förkofran i vårt land och vidare för det allmänna syftet med hans motion. Dock tror jag i alla fall att motionärens förslag icke bör bifallas, utan att det rigtigaste är att på de grunder som Utskottet framställt, afslå motionen, dock med uttalande af den önskan, att frågan måtte vid en kommande riksdag åter framträda i en ny och annan form.

Vetenskapsakademien är numera icke något lämpligt forum för bedömande af tekniska uppfinningar. När denna akademi för snart 150 år sedan stiftades, voro vetenskapsmannens och teknikerns banor icke så skilda, som de nu äro. Akademien omfattade då de olika grenarne af de tillämpade vetenskaperna såväl landtbruket, som industrien och läkarevetenskapen och så vidare. Sedan dess hafva alla dessa olika brancher af menskligt vetande utvecklat sig till den grad, att de numera svårligen kunna sammanföras uti en enda institution, åtminstone ej en så inrättad, som vår nuvarande berömda Vetenskapsakademi. De rent vetenskapliga frågor, de vetenskapliga undersökningar, som skola föregå teknikerns upptäckter, tillhöra den akademiska vetenskapsmannen, men sjelfva tillämpningen är icke hans sak och han är också oftast dertill oförmögen. Hvar och en, som uppmärksamt läst vetenskapernas historia, vet detta ganska väl och ofta nog får man höra vetenskapsmannen klandras för brist på sinne för den praktiska tillämpningen; men detta är lika orimligt, som att klandra en god prosaist derföre, att han icke skrifer i bunden stil, eller en god författare på svenska språket för det han icke äfven skrifer god latin. Två helt olika riktningar föreligga här, hvilka sällan eller aldrig en och samma människa kan bemästra. Det är dessutom alldeles nödvändigt för den vidare utveckling af nittonde århundradets vetenskap, hvilken utgör dess störta stolthet, att veten-

skapsmannen arbetar utan afseende på den praktiska tillämpningen eller den praktiska nyttan. Och just dessa blott för sanningens utrönande verkställda arbeten utgöra ett nödvändigt villkor för den jetteutveckling af industrien, som vårt århundade bevittnat. Huru ofta hafva ej undersökningar i de mest oansenliga och obetydliga saker, i afseende å hvilka ingen, och minst forskaren sjelf, väntat att de kunnat leda till något praktiskt resultat, varit de, hvilka framkallat teknikerns viktigaste upptäckter? På grund häraf vore det alldeles orätt att vilja åt Vetenskapsakademien gifva uppdraget att blifva en teknisk auktoritet. Om staten lemnade ett anslag i det syfte, som motionären begärt, är det icke Vetenskapsakademien, utan en teknisk myndighet, helst, som Utskottet säger, den blifvande patentbyrån, som bör disponera och förvalta detta anslag.

Men det finnes äfven en annan sida i förslaget, som behöfver något modifieras, för att det må kunna praktiskt tillämpas, och det är frågan om lämpligheten att belöna *uppfindingar*. Att på ett gagneligt sätt utdela dylika belöningar är en ganska svår sak. En uppfinding är någonting färdigt, något som redan kan i det praktiska lifvet användas, och den belöning, som här kan komma i fråga på några tusentals eller låt mig säga några tio-tusentals kronor, är i de allra flesta fall för en sådan uppfinding af allt för försvinnande storlek. För att realisera en uppfinding behöfva ej sällan hundratusentals, ja, millioner kronor uppoftas, och öfver dylika summor kunna blott finansmännen disponera i hopp att på uppfindingen skörda en motsvarande vinst. Det bästa sätt, på hvilket staten kan belöna uppfinnare, är stiftande af en god patentlag, som låter honom göra sina upptäckter gällande till det värde, de verkligen hafva, och såvidt möjligt är skyddar hans eganderätt som upptäckare. Att genom penninganslag nå målet, mäktar ej ens den rikaste stat. Men det finnes något annat, som af staten kan understödjas, och det är icke sjelfva uppfindingen, utan de undersökningar, som föregå denna. Dessa äro ofta mycket kostsamma och dyra att anställa; men om de äro fotade på vetenskaplig grund, så blifva de alltid värderika, äfven om den uppfinding, som åsyftades med undersökningarne, aldrig kan praktiskt användas. Högeligen önskvärdt vore därför, att i vårt land en duglig teknisk auktoritet, t. ex. en väl inrättad patentbyrå, finge till sin disposition medel för tekniska undersökningars understödjande, och jag tror att den summa, som för dylikt ändamål erfordras, icke behöfde vara så synnerligen stor.

Med anledning af hvad jag sålunda anfört vill jag ännu en gång upprepa, att jag hyser stora sympatier för syftet i motionärens framställning, men att jag anser att för denna gång det riktigaste är att bifalla Utskottets förslag.

Herr Hedlund: I likhet med den siste talaren tror jag att det sätt, hvarpå den ärade motionären vill ordna denna sak, icke är praktiskt, men jag ber äfven att i likhet med den siste talaren få uttala en upprigtig sympati för motionen. Det är verkligen förhållandet, hvad motionären värtaligt framhållit, att personer, som vilja egna

*Om nyttiga
uppfinnin-
gars under-
stödjande.*
(Forts.)

Om nyttiga
uppfinnin-
gars under-
stödjande.
(Forts.)

sig åt uppfinningar och hvilka i vårt land äro ganska många, hafva stora svårigheter att öfvervinna. Det är också sant att en massa hugskott framkommer ur den ena eller andra hjernan; men äfven sådana synas mig mången gång värda mera deltagande än man vanligen egnar dem. Man har sagt att en af anledningarna hvariföre Amerika gått så mycket framåt särskildt på uppfinningarnes bana, ligger icke minst deri, att, om en man i detta land kommer fram med en omogen uppfinning, man visserligen förkastar densamma, men på samma gång säger: "det är en karl, som har tankar." Som motsats härtill anföres, huru det går till i vårt eget land, hvilket likväl fostrat så många uppfinnare; om någon här misslyckats, så förkastar man icke blott hans uppfinning, utan hänar honom dertill och derigenom icke blott försvårar, utan rent af omöjliggör för honom vidare arbete. Detta är den grymma lott, som hos oss drabbat många personer, hvilka egnat sig åt att utfinna medel för att minska de döda krafternas motstånd. Man har äfven på mer än ett håll behjertat dessa svårigheter. I den stad, för hvilken jag har äran vara representant, har man sedan någon tid tillbaka varit betänkt på att bilda en förening för att understödja uppfinnare. Jag föreställer mig att föreningar borde vara byggda på samma grundvalar som till exempel det Franklinska institutet i Filadelfia, hvilket är grundadt af en frivillig förening, som eger en stor lokal för exponerande af uppfinningar. Uppfinnaren får der kostnadsfritt sätta in sina maskiner, erhåller fri ånga, ifall ångkraft är erforderlig, samt underkastas en noggrann examinering, hvarjemte rapporter öfver uppfinningarne publiceras. Detta är ett utmärkt godt sätt dels att tillbakavisa uppfinningar, som icke ega något värde, dels att uppmuntra sådana, som hafva det. Vill man verka något på detta område, tror jag att det skulle vara genom att bilda ungefärligen någonting sådant, som jag här omnämnt. Man kunde då äfven påräkna, att den ärade motionären med den energi, för hvilken han är känd och med den hans vana att göra uppoffringar, som vi nyss hört honom omtala, skulle understödja en förening i detta syfte. Han vore rätt mannen att hos en kommande Riksdag begära de bidrag för en sådan sak, som kunde finnas lämpliga; och det funnes då äfven en lämplig hand att lägga dessa bidrag i.

Det har talats om uppfinnarens svårigheter, och sjelfva hafva vi i denna Kammare upplefvat ett skådespel af ganska märklig beskaffenhet, nemligen i fråga om den Wedelinska kontrollapparaten. Den underkastades först vetenskapsmäns ompröfning och erhöi dervid ett godt vitsord. Hade uppfinningen då i stället förkastats, hade dermed varit slut med saken och uppfinnaren hade icke vidare behöft derå använda dyrbara omkostnader i och för experiment. Men nu uppmuntrades förslaget och godkändes i princip; och så kom hela denna långa serie af underliga historier, som vi alla minnas från fjorårets riksdag. Hvad behöfver emellertid en uppfinnare? Jo i nio fall af tio till en början understöd till förfärdigande af maskiner till experiment, m. m. och sedan hvad engelsmännen kalla en "*fair examination*", det vill säga en ovedlig välvillig pröfning. Detta är första vilkoret för

honom att komma vidare. Jag skulle kunna anföra exempel från andra områden i vår förvaltning, då en uppfinnare oegennyttigt framlagt sina med mycken möda uppgjorda ritningar, men blifvit ganska obesväradt tillbakavisad, utan att man ens egnat en gärd af tacksamhet åt den, som oegennyttigt framlagt något sådant. Men icke blott officiella myndigheter hafva sådant på sitt samvete, utan äfven industriidkarne sjelfva. Om till exempel en uppfinnare af en ny mekanisk drifkraft vänder sig till en industriidkare i den branch, för hvilken drifkraften skulle finna särskild användning, kan det hända, att denne, som etablerat sin anläggning på basis af vissa andra maskiner, möter uppfinnaren med motstånd i stället för understöd. Så kan äfven på många andra områden inträffa, att en uppfinnare af fabrikanter, som ordnat sina fabriker efter gamla förutsättningar, hvilka genom den nya uppfinningen skulle rubbas, mötes med motstånd. Det behöfves lång tid för att öfvervinna denna vis inertia, som uppfinnaren så ofta möter på sin väg, och just därför behöfver han dervid understöd.

Jag nämnde det Franklinska institutet i Filadelfia. Den ärade motionären omtalade i sin framställning Furst Bismarcks nitälskan om den tyska industrien. Jag vet icke om han gjort något för uppfinnare — i allmänhet är han icke vän af det nya — men kanske ingår denna nitälskan såsom en länk i hans nitälskan om industrien, med hvilken uppfinnarens intresse otvifvelaktigt står i starkaste samband. Man vet, hurusom i Frankrike på Napoleon III:s tid inrättades en byrå under något departement — inrikes- eller handelsdepartementet — som egnade sig uteslutande åt granskning af uppfinningar. Men byrån — jag bör äfven nämna det — blef så öfverlupen af projekt i den ena och andra rigtningen, att det för föreståndaren blef en riktig fasa, när han mötte en "*inventeur*", en uppfinnare, och jag finner detta ganska förklarligt. Jag kan för öfrigt i sådant hänseende nämna, och jag tror icke det är för mycket, om jag säger, att 5 eller 6 personer, som sagt sig hafva upfunnit ett perpetuum mobile, visat modellerna härtill för mig, som likväl icke har något officiellt uppdrag att granska dem.

Här är nämndt, att det redan finnes något gjort för understöd åt uppfinnare, nemligen genom Wallmarkska fonden, hvilken dock, såsom omtaladt är, mest är afsedd för rent vetenskapliga upptäckter. Men vi hafva en annan understödsfond, som vi icke böra förgäta — L. J. Hiertas. Vi böra icke förgäta den därför, att den redan lemnat betydliga bidrag till uppfinnare. Vägen synes mid sålunda redan bruten, och när nu motionären, med den energi han visat sig besitta, icke lär släppa sitt förslag, äfven om det i dess nuvarande form icke kan antagas, vill jag för min del uttala den förhoppning, i likhet med den siste talaren, att en kommande Riksdag må finna saken i det läge och så utredd, att åt densamma må kunna egnas understöd i det omfång, som för tillfället kan finnas nödigt.

Herr Casparsson: Det är mycket vanligt, att en motionär, som får sin motion afstyrkt af ett Utskott, icke är belåten med Utskottets utlåtande, och jag undrar icke derpå; jag skulle kanske sjelf icke

Om nyttiga
uppfinningar
underskjödande.
(Forts.)

*Om nyttiga
uppfinnin-
gars under-
stödjande.*
(Forts.)

hafva själsstyrka nog att vara nöjd, om en min motion blefve af ett Utskott afstyrkt. Motionären i denna fråga är icke ens nöjd, då Utskottet för honom strött erkännandets blommor, ty han säger sig vara för gammal för blommor.

Hvad sjelfva saken beträffar, funnos derom inom Utskottet två något olika åsigtter. Den ena var deras, som ville afstyrka hela anslaget sans phrase; den andre, till hvilken jag bekände mig, ansåg förslaget under vissa förutsättningar förtjena afseende, och jag lyckades äfven att i Utskottets betänkande få in den strof, som säger, att förslaget är "ur flere synpunkter beaktansvärdt." Men derom voro alla meningar ense, att man borde hafva en lämplig myndighet att förvalta ifrågavarande anslag, men att en sådan icke för närvarande finnes.

Utskottet har på anförda skäl icke ansett Vetenskapsakademien härtill lämplig, och en af akademiens egna ledamöter har här uttalat samma åsigt. Nu säger motionären: "Utskottet kunde väl hafva hittat på någon annan myndighet." Men det är icke så lätt att "hitta på", när motionären sjelf icke har kunnat det, hvilkens uppfinningsförmåga är vida större än Utskottets.

Motionären har här anført de varma ord, hvarmed det Tillfälliga Utskottet 1878 tillstyrkte hans motion. Ja, orden voro visserligen varma och behjertansvärda, men på denna Kammare gjorde de icke mer intryck, än att Kammaren utan votering afslog alltsammans. I Första Kammaren, der en likartad motion behandlades, var man nog oförsigtig att begära votering, hvilken utföll så, att motionen afslogs med 75 röster mot 15. Kammarens tillfälliga Utskott hade äfven här tillstyrkt motionen, men likväl ansett sig böra lemna oafgjordt, hvilken myndighet skulle förvalta medlen, hvilket visar att Utskottet icke ansåg Vetenskapsakademien lämplig dertill.

Det har sålunda syntts Utskottet, som opinionen inom Riksdagen icke vore riktigt mogen för denna sak. Och då frågan om hvilken myndighet, som skulle vara lämplig att bedöma uppfinningarne och förvalta anslaget, ännu är oafgjord, tror jag, att Utskottet anført goda skäl för att afvakta tiden och för närvarande afstyrka motionen. För min del anhåller jag om bifall till Utskottets förslag.

Herr Granlund: Ja, nog har man erfarit huru litet sympati frågor rörande vår industri haft inom Riksdagen; och den siste ärade talaren har särskildt framhållit ett par tillfällen, då detta skarpt visat sig. För närvarande finnes ett anslag af 8,000 kronor, afsedt till stipendier åt industri- och handtverksarbetare, som i utlandet vilja förkofra sig i sitt yrke. Man kan lätt förstå hur otillräckligt detta anslag måste vara, då hvarje år omkring 30 à 40 sökande anmäla sig till erhållande af stipendium. Ifrågavarande anslag utgjorde förr 12,000 kronor, nemligen 8,000 på ordinarie stat och 4,000 på extra stat, men då statsverkets finansiella tillstånd för några år sedan var mindre godt och besparingar således måste göras, tog man sig deraf anledning att minska det lilla anslaget med en tredjedel. Detta är också ett bevis på ett mindre intresse för industrien. Hvar och

en, som med uppmärksamhet genomläst Grefve Sparres motion, måste dock erkänna, att den är i hög grad beaktansvärd; och den, som under någon längre tid idkat industriell verksamhet, har mången gång varit i tillfälle att bekräfta de sanningar, förslaget innehåller. Hur mången fattig yngling har icke haft goda och lyckliga anlag och idéer, fastän han af brist på medel och uppmuntran icke kunnat förverkliga dem! Han har hänvisats till de tekniska läroverken för att der utbilda sig, men medellöshet har hindrat honom tillägna sig de kunskaper dessa meddela, hvarför den obemedlade ynglingen med grämselse fått afstå från den bana, ditåt hans håg legat, och följden har ofta blifvit den, att han, som så många andra, emigrerat från sitt fosterland.

Jag kan dock icke alldeles instämma i klämman af motionen. Motionären talar der om "nyttiga uppfinningars understödjande", man kan således taga det i mycket vidsträckt bemärkelse, men nämner ingenting om att dermed afses uppfinningar inom industrien, hvilket väl ändå varit hans mening. Jag skulle därför hafva önskat, att orden hade lydt sålunda: "nyttiga uppfinningars understödjande inom industriens område". Icke heller kan jag inse, att Vetenskapsakademien vore lämplig att bedöma uppfinningar inom den praktiska industrien. Men vi äro väl icke så illa deran, att vi icke ega någon statsinstitution, åt hvilken Kongl. Maj:t skulle kunna anförtro de medel, som sålunda skulle användas för understödjande af dessa uppfinningar. Kommerskollegium ligger visserligen, som man påstår, i själftåget, men detta embetsverks åligganden skola väl i alla fall öfverflyttas till någon annan institution, åt hvilken uppdraget kunde lemnas. Jag kan icke förstå Utskottets motiv för sitt afslag. Motionären föreslår ju endast, "att Riksdagen till Kongl. Maj:t aflåter skrifvelse, med anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande frågan om nyttiga uppfinningars understödjande genom ett till Vetenskapsakademiens förfogande stäldt anslag, samt derom till en kommande Riksdag göra den framställning, hvartill frågens närmare utredning kan föranleda". Motionären vill således öfverlemna åt Kongl. Maj:t att för Riksdagen framlägga förslag i ämnet; och detta måste väl vara rätta sättet för frågans utredning och framgång. Utskottet anför såsom det viktigaste skälet för afslag å motionen, att Vetenskapsakademien icke vore lämplig såsom den bedömande och förvaltande myndigheten. Men icke kan väl detta vara något skäl att afslå hela motionen; ty Kongl. Maj:t kan ju, om motionen bifalles, beträffande den blifvande myndigheten för medlens förvaltning, göra den framställning han för godt finner. Vidare säger Utskottet, att man först borde erfarva hvad skydd och uppmuntran, som genom den nya patentlagen kan komma att tillerkännas uppfinnare, innan Riksdagen uttalar sig för att genom statsanslag understödja dem. Men hur förträfflig denna nya lag än må blifva, icke kan den stadga, att den eller den uppfinnaren skall understödjas, utan endast att de skola understödjas på det sätt och under de villkor, lagen föreskrifver, i afseende på utöfningen af sin uppfinning och skydd emot intrång deruti, men icke kan den minska behofvet för en medellös uppfinnare att erhålla understöd i och för

Om nyttiga uppfinningars understödjande.
(Forts.)

*Om nyttiga
uppfinnin-
gars under-
stödjande.*
(Forts.)

tillämpning och utförande af sin uppfinning, ty dertill fordras väl särskilda anslag. Nu eger en obemedlad, om än aldrig så begåfvad nybörjare inom industriens område föga hopp från det allmännas sida att vinna understöd eller ens tillfälle att göra sig mer bemärkt. Vi hafva för åtskilliga år sedan här i hufvudstaden, likasom på flera ställen, haft konst- och industrilotteri — något som på den tiden var tillåtet, under det att numera endast utländska lotterier florera. På dessa konst- och industrilotterier kunde mängen fattig yngling få tillfälle att utställa sitt första arbete, derigenom att bestyrelsen för lotteriet inköpte detsamma. Dessa utställningar voro en sorts offentliga expositioner, som af allmänheten ganska mycket besöktes; man gick der och såg på de utställda föremålen och, om man märkte några större anlag hos någon af tillverkarne, så blef man lätt i tillfälle att uppmuntra honom genom beställningar eller på annat sätt. Men äfven detta tillfälle för nybörjarne att få något understöd för att utbilda sin konstskicklighet är numera genom dessa konst- och industrilotteriers förbjudande honom främtaget.

Jag hade önskat, att denna nu föreliggande fråga blifvit mera behjertad af Utskottet än som skett. Här är ju icke fråga om att bevilja några medel, utan endast att genom en skrifvelse göra Kongl. Maj:t uppmärksam på behovet af det understöd för nya uppfinningar, som motionären afser. Ingen af Eder, mine Herrar, lär väl kunna förneka, att icke ett sådant understödjande är nyttigt och skulle verka särdeles välgörande.

Jag förenar mig med Grefve Sparre i hans yrkande om återremiss af Utskottets betänkande.

Herr Sven Andreasson: Grefve Sparre omnämnde, att en af hans länskamrater nyligen fått ett bref från en af sina grannar med begäran om, att han skulle skaffa honom understöd till bestridande af kostnaden för de uppfinningar, hvarmed han vore sysselsatt. Brevet var adresserat till mig. Brefskrifvaren är en person, som gjort flera nyttiga uppfinningar. Bland annat har han konstruerat ett sinnrikt gevär och ett tröskverk med hackelsemaskin samt håller nu på med en sjelfverkande maskin, lämplig till att använda vid jernvägsstationer för att uppfordra vatten till lokomotiven, hvartill hittills begagnats ånga och kol. Han hade fått höra, att L. J. Hierta donerat en fond till understödjande af nyttiga uppfinningar. Han vände sig därför till mig för att få veta, om han icke från nämnda fond möjligen skulle kunna erhålla något understöd. Han eger visserligen ett åttendedels hemman i samma trakt, hvarifrån jag är, men han saknar medel att bestrida kostnaderna för sina arbeten och att utbilda sina mekaniska anlag. Såsom bevis på att han verkligen besitter dylika anlag, kan bland annat nämnas, att då han för några år sedan besökte Köpenhamn, ville man der engagera honom vid en mekanisk verkstad; men han kunde icke skilja sig från sitt kära hem och sin familj. Af brist på medel kan han, som sagdt, icke fullfölja sina idéer. Många nyttiga uppfinningar skulle utan tvifvel se dagen, blott man hade tillfälle att lemna personer, sådana som denne, något understöd. Jag förenar mig

med Grefve Sparre i hans yrkande om återremiss, i hopp att derigenom något må kunna göras för saken.

Om nyttiga uppfinningars understödjande.
(Forts.)

Grefve Sparre: De ledamöter af Kammaren, som yttrat sig mot min motion, hafva visserligen betygat mig sina sympatier för sjelfva saken; men de hafva anmärkt, att de icke visste, hvilken myndighet som skulle förvalta de medel, som möjligen kunde beredas för uppfinningarnas understödjande. Med anledning af den ärade talarens på stockholmsbänken yttrande skall jag nemligen bedja få erinra, att jag icke talat om nyttiga uppfinningars *belöande*, utan om deras understödjande. Det är, såsom talaren på göteborgsbänken yttrade, just under det uppfinningen pågår, som understödet bäst behöfves.

Hufvudfelet i motionen skulle emellertid hafva varit, att jag icke träffat den rätta myndigheten att administrera fonden. Men om detta är sant, så kunde man ju, då det blott är fråga om en skrifvelse till Kongl. Maj:t, utsluta Vetenskapsakademien och låta Kongl. Maj:t utse annan lämplig myndighet. Anledningen hvarför jag föreslog Vetenskapsakademien var den, att det Tillfälliga Utskott, som vid 1878 års riksdag behandlade min då väckta motion i frågan, funnit denna akademi lämplig dertill. Talaren från Göteborg har emellertid nyss uppgifvit en annan myndighet såsom lämpligare, nemligen den patentbyrå, som kunde komma att inrättas i sammanhang med antagandet af den nya patentlagen. Vore det väl då så oklokt, att Riksdagen nu skrefve till Kongl. Maj:t och begärde en utredning om och under hvilka förhållanden den ifrågasatta fonden skulle kunna åvägabringas. Ty i allmänhet begär man väl icke af en motionär, att han skall skapa en institution? Vore jag bosatt i Göteborg, såsom talaren på göteborgsbänken, skulle jag möjligen i den staden med dess stora resurser kunna åstadkomma något i den vägen; men, som Herrarne veta, representerar jag endast sådana små städer som Venersborg och Åmål, der det icke finnes resurser att jemföra med dem i Göteborg. Det må derföre förlåtas mig, att jag icke kan åstadkomma något sådant.

Jag tror således icke, att, för det Utskottet ansett den af mig föreslagna myndighet mindre lämplig för ifrågavarande medels förvaltande, detta bör vara ett hinder för att aflåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t i det syfte jag föreslagit. Just med hänsyn dertill, att vi snart skola få en ny patentlag, anser jag en sådan skrifvelse lämplig.

Herr Halldin: Det är icke på grund af någon slags vacker skyldighet såsom industriidkare, som jag ber att få med min röst understödja den förevarande motionens syftemål, utan detta är för mig fast mer ett verkligt behof, grundadt på öfvertygelse och den erfarenhet, jag på det industriella området i någon mån besitter. Jag skall således anhålla om frågans återremitterande till Utskottet.

Industrien är, enligt min åsigt, af så stor betydelse för en stats välgång och äfven för vår, att hvarje, äfven den minsta, del af den sammans främjande icke är att förkasta, utan väl tål att tänka på. Man

*Om nyttiga
uppfinnin-
gars under-
stödjande.*
(Forts.)

bör derföre icke heller förkasta denna fråga derföre, att hon kan synas vara icke nöjaktigt utredd. För min del skulle jag nog hafva orsak att afslå hvarje åtgärd i den rigtning, motionären föreslagit, emedan jag icke är så synnerligt belåten med det resultat, på hvilket de af Riksdagen för samma ändamål redan beviljade anslag blifvit använda. Herr Granlund har nyss talat om ett af dessa anslag, som visserligen är bland de mindre, nemligen det på 8,000 kronor, och ehuru jag icke är fullt nöjd med detta anslags nyttiga användande, skulle jag dock för den stora roll, en god industri utöfvar, och den öfvervägande nytta, som detta anslag åstadkommit, vilja att dessa 8,000 kronor blefve mångdubblade för samma ändamål. Det ligger dock i sjelfva verket mycken vigt deruppå, att den myndighet, som förvaltar dylika medel, är med det industriella lifvet någorlunda förtrogen. Såsom vi veta, har Kommerskollegium hittills, på grund af inkomna ansökingar, utdelat dessa medel. Jag vill visst icke kasta någon skugga på Kommerskollegium; men det kan vara berättigadt, att Kammaren får veta, att en del af dessa penningar icke kommit industrien till godo, och det är sannerligen ledsamt att så skett. Penningar lära hafva anslagits till stipendier åt personer för studier utomlands, hvilka icke ens hafva kommit utom våra landamären, äfvensom att fall inträffat, då resa väl företagits till Hamburg eller Lübeck, men de derifrån återvänt hem efter några få dagar. Det med stipendierna afsedda ändamålet har således icke alltid blifvit uppfyllt. Detta missförhållande skulle jag önska blefve afhulpet. Det är också med kännedom härom som handtverksföreningarne i städerna, enligt hvad jag erfarit, mycket diskuterat denna fråga och uttalat sig i den rigtning, att till förekommande af dylika missbruk vitsord af vederbörande handtverksförening borde lemnas för att få understöd från detta anslag.

Det finnes äfven ett annat anslag, som staten i mycket större skala beviljat till befrämjande af vår industri, nemligen anslaget till de tekniska skolorna. Man måste erkänna att staten gjort ganska stora uppoffringar på detta område, autagligen äfven med tanke derpå, att handtverksindustrien genom dessa skolor skulle få en välbehöflig lyftning. Men hvilken misslyckad rigtning hafva i så fall dessa skolor icke tagit! Förhållandet är, som hvar och en vet, att endast ett fåtal af deras elever efter slutade studier egnat sig åt industrien. Man är här i Sverige ännu allt för ovan och, enligt mitt förmenande, okunnig om industriens rätta begrepp och betydelse för en stat, och i synnerhet tyckes handtverksindustrien och det direkta arbetet stå så lågt i anseende hos oss, att hvar och en må noga pröfva sig sjelf, huru han står till industrien och arbetet i allmänhet, inuan han säger sig vara en verklig vän af desamma. Mången yngling, som från början tänkt egna sitt lif åt industrien, har, sedan han genomgått en teknisk skola, slagit in på en helt annan väg. Om man t. ex. skulle djerfvas fråga sådana ynglingars föräldrar, om deras son ock skall fortsätta på den praktiska industriens bana, så skulle man nog få månget svar af ungefär följande innehåll: Åh, Gud bevar oss, hur kulle sådant ens kunna ifrågasättas, sedan han läst så mycket,

*Om nyttiga
uppfinnin-
gars under-
stödjande.*
(Forts.)

orkats så långt med honom, skall snart taga examen, etc. etc. Den för industrien lämplige ynglingen skall naturligtvis blifva någon slags herreman, om än af tvekydigaste beskaffenhet. Under sådana förhållanden kan man frestas att uttala: bort med tekniska skolorna, de kunna och vilja icke gagna det för dem förnämligast afsedda ändamålet, i stället för att man snarare, i förhållande till vår industri, jemförd med andra stater, skulle säga: tekniska skolorna äro allt för få. Om jag endast dels till följd af så beskaffade missbruk med statens bidrag, som varit afsedda till industriens fördel, och dels till följd deraf att jag ej kan tro på den ifrågasatta myndighetens kompetens för ett rätt bedömande af de industriella uppfinnningarnas värde, skulle se på denna mörkare sidan af saken, så skulle jag deraf hafva tillräcklig anledning yrka afslag å motionen. Men med den förhoppning att man hädanefter skall med mera intresse än hittills omfatta en så vigtig sak som industrien och att man skall lyckas till bedömande myndighet få personer, som ega verklig kännedom om densamma, samt till följd af den nytta, som genom statens bidrag onekligen kommit industrien till del, vill jag för min del icke omöjliggöra motionens systemål genom att nu bifalla Utskottets förslag, utan skall jag på det allvarligaste instämma med motionären i hans yrkande om återremiss, på det Utskottet och Kammaren måtte komma i tillfälle att taga frågan i förnyadt öfvervägande. Jag hoppas Kammaren lyssnar till denna vår anhållan, trots de uttalanden, som Utskottets ärade ordförande anført; ty alltid bör det väl finnas någon sida af frågan, som är värd att närmare beakta och som således kunde föranleda till att Utskottet kunde komma till något annat resultat än nu skett.

Herr Herslow: Den föregående talaren har nämnt, att industrien är en stor sak, och jag ser i detta förhållande förklaringen, hvarför denna fråga föranledt en så pass långvarig diskussion. Så vidt jag kunnat fatta, hafva de fleste talare, som här haft ordet, yttrat sig om industrien, om industriens behof, om tekniska skolors omorganisation, om anslag till utrikes resor, om besök i utlandet, om bref utifrån, om politikens uppgift förr och nu, med ett ord om allt möjligt — men icke om den föreliggande frågan.

En del talare, som yttrat sig i frågan, har funnit hela detta anslag opraktiskt och antager, att det äfven för framtiden så skulle komma att förblifva, under det andra, med uttalande af sin sympati för industrien, förklarar sig vilja rösta för detsamma. Jag vill fråga, om det väl i denna Kammare finnes någon, som icke, trots alla anklagelser om ovilja emot industrien, har ganska mycket varmt intresse för densamma, äfven om han icke tillhör dess s. k. *officiella* vänner. Men en helt annan fråga blir, om man vet, hvad som verkligen förstås med en praktisk uppfinnning, en uppfinnning som är effektiv till industriens befrämjande. Med tanke just på denna omständighet har jag intagit min ställning till frågan. Både här i Kammaren och i Utskottet har jag varit af den åsigten, att ett sådant anslag, som det här föreslagna, icke blott för tillfället är otidsenligt, utan att det en

Om nyttiga
uppfinnin-
gars under-
stödjande.
(Forts.)

gång för alla icke är tidsenligt. Jag tror icke industrien vara en sådan obetydlighet, att den kan upphjelpas genom en dylik plåstring. Icke på det viset kunna de svårigheter, hvilka industrien har att bekämpa, utjemnas eller det eftersträfvade resultatet uppnås.

Hvad inom Utskottet emot anslagets beviljande hufvudsakligen anmärktes, var, utom det skäl som Utskottets ärade ordförande nyss anfört, att vi ansågo, att någon kompetent myndighet, som kunde taga anslaget om hand, icke funnes. De personer, som skulle taga detta anslag om hand, borde vara med industrien väl förtrogne; icke vetenskapsmän, icke något Kommerskollegium. Vi hade tänkt oss, att, när en gång en ny patentlag komme att utfärdas, denna lag skulle tillämpas af personer, som vore med det praktiska lifvet förtrogne, af med industriella uppfinnningar förfarne män, som kunde pröfva, hvad som vore att räkna för en verklig nyttig uppfinning. Ty det är väl de nyttiga och icke de onyttiga uppfinningarne, motionären med det föreslagna anslaget äsyftar att understödja. Men om detta anslag redan nu komme att utgå, vore mycket att befara, att detsamma blefve ett premium för onyttiga uppfinnningar — åt pojkar, som hittat på något, såsom en talare behagat uttrycka sig.

Man tror kanske, att man genom att uti en utsedd komité insätta industriens alla ifrigaste vänner skall kunna åstadkomma en myndighet, som skall kunna opartiskt fördela detta anslag. En sådan föreställning grundar sig likvisst på förutsättningar, för hvilkas riktighet historien ingalunda lemnat någon den ringaste garanti. Säkert är, att alla uppfinnare hafva rönt det starkaste motståndet just hos de speciellt sakkunnige, och bildar man en byrå af sakkunnige fackmän, tror jag att man derigenom kommer att tillskapa en auktoritet, genom hvilkens granskning ganska få uppfinnningar skola lyckligt passera. En verkligt gagnelig uppfinning på det industriella området skall för visso af dem, som kunna göra sig uppfinningen till godo och deraf bilda sig ett kapital, understödjas på ett långt verksammare sätt än genom några små premie- eller statsfonder. Denna sida af saken har af den ärade talaren på stockholmsbänken blifvit fullständigt framhållen. Industrien har på senare tiden antagit så gigantiska former och kräfver så stora summor, att en dylik liten premie, som nu är ifrågasatt, skulle spela rakt ingen roll i industriens tjenst. Låtom oss blott få en korrekt patentlag, hvarefter uppfinningarne få prövas efter sitt värde; derigenom skulle otvifvelaktigt åt industrien gifvas det ståtligaste understöd, Riksdagen kan gifva till nyttiga uppfinnningar. Vi skulle dessutom genom ett dylikt anslag, hvarom här är fråga, äfventyra att få oss på halsen en hel del "*privilegerade Kongl. svenska statsuppfinnare*". Vi hafva förr haft en och annan sådan, som gjort många uppfinnningar, men icke en, som, mig veterligen, lemnat något praktiskt resultat.

På den grund sålunda, att jag anser hela det ifrågasatta anslaget helt och hållet opraktiskt, anhåller jag om bifall till Utskottets förslag.

Herr Sjöberg: Jag plägar visserligen icke göra mig skyldig till att tala utom det ämne, som utgör föremål för Kammarens öfver-

läggning, men i förevarande fall anser jag mig, snart sagdt, pligtig att göra det. Sedan en talare, Herr Granlund, utlätit sig om otillräckligheten, enligt hans förmenande, af det anslag, som består af staten för att bereda arbetare i de särskilda näringsyrkena tillfälle att i främmande länder förvärfva sig ökade insigter och skicklighet, har en annan talare, Herr Halldin, funnit för godt förklara, att hela anslaget är förfeladt och alldeles icke motsvarar det dermed afsedda ändamålet, och för att styrka denna fras har han ytterligare förklarat, att, efter hvad han hade sig bekant, ifrågavarande anslag skulle — om jag icke hörde orätt — i de flesta fall blifvit användt på det sätt, att de personer, som fått sig någon del deraf tillagd, antingen stannat inom rikets gränser eller, i bästa och lyckligaste fall, icke hunnit längre än till Hamburg. Jag lemnar nu derhän, huruvida det af en person i Herr Halldins ställning må vara tillständigt att framkomma med en sådan beskyllning mot unga arbetare i allmänhet, eller om icke dessa snarare hade bort kunna i honom vänta sig en försvarare, derest en dylik uppgift gjorts af någon annan ledamot i denna Kammare. Men då möjligen icke någon annan i Kammaren finner sig föränlåten att taga arbetarnes parti härutiinnan, vill jag söka göra det och får i sådant afseende å min sida förklara berörda uppgitt sakna grund, om äiven något enstaka bevis skulle kunna anföras för motsatsen. Icke någon af de personer, som af Kommerskollegium hos Kongl. Maj:t föreslås till erhållande af understöd för nyss angifna ändamål, undfår sådant förord utan de mest fullständiga betyg; och betygen äro afgifna af framstående industririkare, hvar i sin ort, eller af tekniska läroanstalter eller lärare vid dessa, eller af handtverks- och fabriksföreningar; längre är väl då icke gerna möjligt att gå i fråga om sättet att utleta dem, som äro mest förtjenta af det sökta understödet. Sjelfva den kungörelse i tidningarne, hvarigenom vederbörande erinras om tiden för ingifvande af ansökningar, innehåller tydlig föreskrift om, att den sökande bor föräte betyg, dels att han ådagalagt flit samt ordentlighet och stadga i uppförandet, dels också att han innehar nödig underbyggnad och arbetsskicklighet. Uti sådana betyg bör likväl ligga någon borgen för att en sökande har både vilja och förmåga att i utlandet utbilda sina anlag och sin yrkesduglighet; och det synes mig derföre temligen orättvist att utan bevis söka kasta skugga på dessa arbetare.

Jag anser mig tillika böra erinra derom, att en fjerdedel af understödet innehålles och utbekommes först sedan understödstagaren återkommit till fäderneslandet och afgifvit berättelse om sina under resan gjorda iakttagelser och vidare, att i ganska många fall är vid berättelsen fogadt betyg af industririkare i de främmande länder, der den, som erhållit sådant understöd, haft arbete eller anställning. Jag vill sålunda hoppas, att, eftersom Herr Halldin begärt ordet ännu en gång, han måtte finna skäligen att något mildra det yttrande, som jag för min del finner vara oförtjent.

Hvad sjelfva saken beträffar, så är derom tillräckligt taladt, och i afseende derå vill jag endast instämma i Utskottets hemställan.

Om nyttiga
uppfinnin-
gars under-
stödjande.
(Forts.)

Herr Halldin: Jag ber att få med några ord besvara den siste ärade talaren, som påstod, att jag sagt, att hela anslaget varit utan ändamål. Jag vågar bestrida detta påstående. Jag hemställer ock till Kammaren i dess helhet, huruvida jag i mitt förra anförande uttalade de orden; men om jag icke fast mera endast framhöll en del skuggsidor af saken, hvilka jag på grund af erfarenhet hade mig bekanta och hvilka jag ansåg mig både pligtig och berättigad att meddela Kammaren. Vid hvad jag i det afseendet sade står jag fortfarande fast; men jag har dermed ej velat kasta någon skugga på vare sig arbetare i allmänhet eller på Kommerskollegium, helst det finnes snart sagdt ingenting, som ej kan missbrukas. För dem deremot, som rätt brukat de beviljade statsunderstöden, ansåg jag att ifrågavarande anslag verkat mycket godt. Jag har sjelf varit tillsammans med personer, hvilka haft sådana statsunderstöd, och skulle kunna anföra många intressanta fall, der staten på det industriella området vunnit lysande fördelar, som tillräckligt uppväga skuggsidorna just derigenom att staten på detta sätt lemnat sitt understöd. Kommerskollegium eller hvilken annan myndighet som helst kan omöjligen följa med för att se efter att medlen rätt användas till reseunderstöd, och än mindre se in i deras sinnes redbarhet och intresse för industrien. Jag har därför mina betänkligheter vid att ställa anslaget till disposition af en styrelse, som naturligtvis ej kan ega den praktiska förmåga, som i detta fall är så önskvärd. Jag skall taga mig friheten nämna den institution, som jag deremot anser ega förmåga att taga saken om hand, ifall Riksdagen bifaller anslaget, och det vore tekniska högskolans lärarekollegium.

Jag förmodar att talaren på stockholmsbänken antingen icke riktigt hörde mitt första anförande eller ock icke rätt fattade det.

Herr Granlund: Då jag haft tillfredsställelsen att på mina motioner få detta anslag betydligt förhöjdt emot hvad det var 1870, så får jag nämna att jag med uppmärksamhet följt detsamma utdelande och tagit del af de inkomna ansökningarne och, enligt min uppfattning, har utdelandet, måhända med något enda undantag, varit tillfredsställande.

Med afseende å villkoren för åtnjutande af dylikt understöd vill jag nämna, att hvarje stipendiat vid återkomsten till hemlandet och innan sista beloppet af stipendiet, nemligen $\frac{1}{3}$, erhålles, skall afgifva skriftlig berättelse om sina iakttagelser under resan. Dessa berättelser äro tillgängliga i tekniska högskolan för dem, som önska se dem, och man kan deribland finna berättelser af den beskaffenhet, att utarbetandet deraf synes i vissa fall vara värdt en god del af det erhållna stipendiet, 4 à 500 kronor. Det är således min uppfattning att, om någon stipendiat missbrukat förtroendet, ändamålsenligheten, nyttan och behovet af detta anslag i hög grad kvarstår. Jag beklagar emellertid att en industriidkare haft anledning här uppträda med klander angående det sätt, hvarpå anslaget handhafs och af stipendiaterna blifvit användt.

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr Talmannen gaf propositioner såväl på bifall till Utskottets hemställan som ock på återremiss samt förklarade sig hafva funnit den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Som votering likväl begärdes, blef en omröstningsproposition af följande lydelse uppsatt, justerad och anslagen:

*Om nyttiga
uppfinnin-
gars under-
stödjande.
(Forts.)*

Den, som bifaller hvad Kammarens Fjerde Tillfälliga Utskott hemställt i dess Utlåtande N:o 4 (i samlingen N:o 15), röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, har Kammaren till Utskottet återförvisat förevarande utlåtande.

Omröstningen företogs och utföll med 120 Ja mot 42 Nej, hvadan Utskottets hemställan bifallits.

§ 9.

Vid föredragning af Stats-Utskottets Memorial:

N:o 18, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande beräkningen af statsverkets inkomster; och

N:o 19, med anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i tvenne frågor rörande anslagen under riksstatens Fjerde hufvudtitel;

blefvo de af Utskottet i dessa memorial föreslagna voteringspropositioner af Kammaren godkända.

§ 10.

Föredrogs Stats-Utskottets Memorial N:o 20, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande tvenne punkter af Stats-Utskottets Utlåtande angående riksstatens Femte hufvudtitel.

Punkten 1:

Det i denna punkt framställda sammanjemkningsförslag bifölls.

Punkten 2:

Utskottets förslag till voteringsproposition godkändes.

§ 11.

Föredrogs Stats-Utskottets Memorial N:o 21, i anledning af Kam-

Om nyttiga
uppfinnin-
gars under-
stödjande.
(Forts.)

rarnes skiljaktiga beslut rörande en punkt af Stats-Utskottets utlå-
tande angående riksstatens Sjette hufvudtitel; och godkände Kamma-
ren dervid den af Utskottet i detta memorial föreslagna voterings-
proposition.

§ 12.

Om ytterli-
gare ränte-
frihet å ett
lån till sta-
den Ström-
stad.

Till behandling förekom Stats-Utskottets Utlåtande N:o 22, i an-
ledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ytterligare räntefrihet
å ett staden Strömstad beviljad lån.

Utskottet hade, med anledning af Kongl. Maj:ts framställning
derom att nämnda stad måtte under ytterligare tio år frikallas från
skyldigheten att erlægga ränta och kapitalafbetalning å ett staden
beviljad tomtregleringslån, gjort följande hemställan:

»att Kongl. Maj:ts förevarande nådiga proposition må på det
sätt bifallas, att Riksdagen medgifver, att det vid 1877 års riksdag
staden Strömstad beviljade tomtregleringslån å 50,000 kronor må utan
ränta och kapitalafbetalning innehafvas under ytterligare fem år eller
till 1886 års slut, med skyldighet för staden att efter nämnda tid
iakttaga de bestämmelser, som i afseende å erläggande af ränta å lå-
net och dess återbetalning redan äro meddelade.»

Efter uppläsning af denna hemställan yttrade

Herr Lundgren: Förutom de skäl, som i stadsfullmäktiges under-
dåniga framställning till Kongl. Maj:t blifvit åberopade, finnas åtskilliga
dels då okända, dels ock obeaktade eller i ansökningen endast antyd-
ningsvis nämnda omständigheter, å hvilka jag ber att få fästa Kamma-
rens uppmärksamhet.

Den komité, som blifvit utsedd att med vederbörande tomtegare
träffa aftal om inköp eller utbyte af tomter, har icke kunnat utföra
detta uppdrag på sadana vilkor, som blifvit förutsatta vid kostnads-
förslagets uppgörande. De anspråk, som blifvit af tomtegare fram-
ställda, öfverstiga betydligt de till grund för kostnadsförslaget använda
taxeringsbeloppen, medan deremot återförsäljning af nya tomter icke
kan lemna någon deremot svarande ersättning. Under sådana för-
hållanden måste regleringskostnaderna komma att ställa sig betydligt
högre, än hvad förut blifvit beräknadt, såvida en reglering skall kunna
genomföras, synnerligast som staden för de nya gatornas anläggning
behöfver delar af *alla* de afbrunna tomterna. Exempelvis kan an-
föras att för en till 1,000 kronor taxerad tomt fordrats 5,000 kronor.
Liknande förhållanden äro i öfrigt icke sällsynta vid expropriationer.

Om den Kongl. propositionen blifver af Riksdagen bifallen, måste
staden ju ändå upplåna medel för regleringens genomförande, och om
förräntande och återbetalning af detta lån skulle ske under de år, då
räntefrihet åtnjutes för det af staten till förra regleringen lemnade lån,
skulle stadens årliga utgift härför, beräknad endast på grund af det

ingifna kostnadsförslaget, under 9 år utgöra omkring	kronor 5,000: —	<i>Om ytterligare räntefrihet å ett lån till staden Strömstad.</i> (Forts.)
en nära förestående omreglering af borgmästarens och rådmannens löner ökar stadens budget med minst	” 4,400: —	
en ny årlig utgift för nya navigationsskolan från hösten 1881	” 1,000: —	
nuvarande kommunalskatten utgör	” 9,691: —	
alltså tillsammans kronor 20,091: —		

motsvarande $6\frac{1}{4}$ gånger bevillningen efter II Art., eller mera än dubbelt emot förut, utom landstings- och prestskatt och andra nödiga, ehuru nu icke till siffran kända utgifter.

Häraf framgår att samhället, som icke förmår att utgöra så svåra bördor, haft talande skäl för sin underdåniga ansökan.

Jag har ansett mig böra lemna dessa upplysningar, men då jag i egenskap af stadsfullmäktiges ordförande undertecknat den underdåniga ansökningen, anser jag mig icke kunna eller böra framställa något yrkande, utan vill endast uttrycka den önskan, att Kammaren ville behjerta stadens ådagalagda behof af understöd.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll Utskottets förslag.

13 §

Föredrogos och biföllos Lag-Utskottets Utlåtanden:

N:o 10, i anledning af väckt motion om ändring uti nu gällande formulär för fyrktalslängd; och

N:o 11, i anledning af väckt motion om ändring af eller tillägg till gällande föreskrifter om bröstarf.

14 §.

Till bordläggning anmälde:

Bevillings-Utskottets Memorial N:o 5, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 2:dra punkten af Bevillings-Utskottets Betänkande N:o 1, angående allmänna bevillningen; och

Banko-Utskottets Memorial N:o 8 med förslag till omröstningsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om förhöjdt understöd åt enkefru Louise Wigström, född von Schwerin.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 15.

Herrar *C. G. Otterborg* och *A. L. Senell*, hvilka erhållit ledighet från riksdagsgöromålen, den förre under 14 och den senare under 8 dagar från och med denna dag, hade — under förmålan att de icke ämnade begagna sig af den dem beviljade ledigheten förr än den 10 dennes — anhållit, att samma ledighet finge sistnämnde dag taga sin början och fortfara, för Herr Otterborg under 13 och för Herr Senell under 8 dagar; hvilket bifölls.

Äfvenledes beviljades Herr *J. Andersson* i Jönvik ledighet från riksdagsgörömålen under 8 dagar från och med den 10 innevarande månad.

§ 16.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 3 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.